

ÜNİVERSİTEDE ENGELLİ ÖĞRENCİ OLMAK

Şerife BAHADIR¹

Emine DİNÇER¹

Esra ÖNER¹

Ayşe ÖZKAYA¹

Özlem ÖZTEK¹

ÖZET

Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsünde eğitim gören engelli öğrencilerin sorunlarını net bir şekilde ortaya koyabilmek için tasarlanmıştır. Bu kapsamda hem yerleşkenin genel şartlarının engelli bireyler için uygunluğu değerlendirilmeye çalışılmış hem de engellilerin kampüsteki yaşam içinde karşılaştıkları diğer sorun başlıkları görünür hale getirilmiştir. Genel tarama modelinde ele alınan bu çalışmayla Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi'ndeki 27 engelli ve 663 engelsiz öğrenciye ulaşılmıştır.

Veriler Beytepe Yerleşkesi'nde yapılan incelemeler ve uygulanan görüşme formları ile toplanmıştır. Veriler "SPSS for Windows 18.0" yazılımı kullanılarak işlenmiştir. Bulgular basit tablolar olarak sunulmuştur.

Araştırmada engelli öğrenciler; işitme, görme ve ortopedik olarak üç grupta ele alınmıştır. Bulgulara göre; Beytepe Yerleşkesi'nin fiziki şartlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Fakat bu çalışmaların yetersiz olduğu ve standartlara uygun yapılmadığı belirlenmiştir. Bu sebeplerden dolayı engelli bireyler günlük yaşamlarını sürdürürken sıkıntılar yaşamaktadırlar. Görüşmeler sonucunda yapılacak yeni düzenlemeler için öneriler ele alınmıştır.

---

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı, İletişim Yazarı Şerife Bahadır, E-Posta: serife.bahadir91@gmail.com

Bunların dışında, yerleşke içerisinde engellilere yönelik hizmet veren birim ve toplulukların yetersiz kaldığı görülmüştür. Ayrıca bireylerin engelliliğe yönelik farkındalıklarının düşük olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Engellilik, üniversite, öğrenci, engelli dostu üniversite.

BECOMING A DISABLED STUDENT IN UNIVERSITY

ABSTRACT

This study was designed to clearly identify the problems of disabled students studying at Hacettepe University Beytepe Campus. In this context, it has been tried to evaluate the general conditions of the settlement for disabled individuals and other problem titles that disabled people face in life on campus have been made visible. With a method of general survey, 27 handicapped and 663 not-handicapped people were reached out.

The data were collected through the examinations and the interview forms performed at Beytepe Campus. Data are processed using the kullanılarak SPSS for Windows 18.0 Windows software. The findings are presented as simple tables.

In the study, handicapped students are classified in three category; visually handicapped, hearing impaired and orthopedically handicapped. According to the results of the study, it is observed that actions are taken for the improvement of the physical conditions of Beytepe Campus. However it is detected that, these actions are not sufficient and not conforming to standards. For these reasons, handicapped people face with difficulties in their daily lives. Proposals are presented for the new regulations after the negotiations.

Beside these, it is observed that the foundations and commuties for the handicapped people in the campus are insufficient. Also there is a lack of awareness among the people.

Key Words: Disability, university, student, disabled-friendly university.

GİRİŞ

TÜİK'in 2002 yılında yaptığı araştırmada Türkiye'deki engelli ve süregelen hastalığı olan bireylerin toplam nüfus içindeki oranı % 12,29 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2015). TÜİK'in 2011 Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre, genel nüfus içinde yaş grubu ve cinsiyete göre en az bir engeli olan nüfus oranı %6.9'dur (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2016). Bu oran, bir ülke için azımsanamayacak derecede yüksek bir oran olmakla birlikte engelli nüfusun bu kadar yüksek olduğu ülkemizde, kentsel mekânların engellileri ve engellilerin engel türlerine göre değişkenlik gösteren ihtiyaçları dikkate alacak şekilde tasarlanması bir zorunluluk arz etmektedir (Atıcı, 2007). Birbirinden farklı engellilik türleri dikkate alındığında farklı engellere sahip bireylerin kentsel mekanda engelli olmayan bireyler gibi rahat hareket edecek imkanlara sahip olmadığı açıktır. Bunun yanı sıra farklı engellere sahip bireylerin karşılaştıkları sorunlar da farklılık göstermektedir. Örneğin; görme engelli bir birey karşıdan karşıya geçerken sorun yaşarken, ortopedik engelli bir birey kaldırımların standartların üstünde bir yüksekliğe sahip olmaları veya birçok yerde merdivenlerin olması gibi nedenlerle günlük yaşamda çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.

Türkiye'de engelli bireylerin karşılaştıkları sorunların büyük bir kısmını fiziksel mekan düzenlemelerindeki problemler oluşturmaktadır. Bunun yanında engelliler birçok farklı problemle mücadele etmektedirler. Bu sorunlar engelliler için hayatın her alanında önem teşkil etmekte ve engelin türüne göre değişen farklı problemler ortaya çıkmaktadır. Engelli bireylerin yaşadığı önemli sorunlardan biri de eğitim alanında karşılaştıkları problemlerdir.

Engelli bireylerin birçok hakkı gibi eğitim hakkı da uluslararası ve ulusal yasal düzenlemelerle güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Ancak Türkiye'de engelli bireylerin eğitim hakkından engelli olmayan bireylerle eşit bir şekilde yararlanamadıkları tartışmasız bir gerçektir. Üniversitede eğitim gören engelli bireyler üniversitelerdeki mekan düzenlemeleri, yetersiz eğitim imkanları ve materyalleri nedeniyle çok çeşitli sorunlar yaşamakta ayrıca engelli olmayan öğrencilerin ve diğer kişilerin önyargılı tutumlarından kaynaklı sorunlar yaşamaktadırlar.

Türkiye'nin önemli ve tanınmış üniversitelerinden biri olan Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi'nde eğitim gören engelli öğrenciler, engel türlerine göre çeşitli problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar.

YÖNTEM

Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi'nin fiziksel şartlarının yerleşkede eğitim gören engelli öğrenciler için ne ölçüde uygun olduğunun incelenmesi ve yerleşkedeki diğer öğrencilerin engelli öğrenciler ve onların yerleşke içerisinde yaşadıkları sorunlar hakkındaki farkındalıklarının belirlenmesi üzerine yapılan bir araştırmadır.

Çalışma, araştırma modelleri sınıflamasına göre "genel tarama modeli" kapsamına girmektedir.

Araştırmanın evreni Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi'ndeki engelli öğrenciler ve engelli olmayan öğrencilerin tamamıdır. Araştırma için yerleşkede bulunan engelli öğrencilerden 31'i araştırma kapsamında yapılan engel tanımına uymaktadır. Bu 31 öğrencinin 27'sine ulaşılabilmektedir. Ayrıca bu araştırma kapsamında %99 güven aralığında yerleşkede bulunan 25.799 engelli olmayan öğrenci içinden 663 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Bu öğrencilerin fakülteye göre dağılımı da örneklemin evren içinden seçilme oranı sabit tutularak hesaplanmıştır. Engelli olmayan bireylere de örneklem hesaplamaları doğrultusunda, Edebiyat Fakültesi 152, Eğitim Fakültesi 109, Fen Fakültesi 59, Hukuk Fakültesi 7, Güzel Sanatlar Fakültesi 19, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 113, Mühendislik Fakültesinden 113, Spor Bilimleri ve Teknolojileri Yüksek Okulu 13, Mesleki Teknoloji Yüksekokulundan 1, Yabancı Diller Yüksek Okulu 77 olmak üzere toplam 663 öğrenciye ulaşılmıştır. Engelli olmayan öğrencilerden oluşan örneklemin %100'üne, engelli öğrencilerden oluşan örneklemin %87,09'una ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın örnekleminde yer alan engelli öğrencilere ve engelli olmayan öğrencilere uygulanmak üzere iki ayrı görüşme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır. Engelli öğrencilere uygulanmak üzere hazırlanan 27 sorudan oluşan "Görüşme Formu A" Beytepe Yerleşkesi'ndeki fiziksel eksikliklerin derinlemesine incelenmesi için ve yerleşke içerisinde ulaşılabilen engelli öğrenci sayısının fazla olmaması sebebiyle engelli bireylerle mülakat yapılmıştır. Engelli olmayan öğrenciler için, hazırlanmış olan 17 sorudan oluşan "Görüşme Formu B" isimli anket uygulanmıştır.

"Görüşme Formu A" toplam 27 sorudan oluşmaktadır. Bu formda yer alan sorular engelli öğrencilerle ilgili genel bilgileri (yaş, cinsiyet, fakülte, Ankara'da kaldıkları yer), yerleşkedeki engelli bireylere yönelik hizmetleri (öğrenci toplulukları ve üniversite

bünyesindeki birimler) engelli bireylerin yerleşkede karşılaştıkları çeşitli düzeylerdeki fiziksel sorunları kapsamaktadır. “Görüşme Formu B” toplam 17 sorudan oluşmaktadır. Bu formda yer alan sorular engelli olmayan öğrencilerle ilgili genel bilgileri (yaş, cinsiyet, fakülte), yerleşkedeki engelli öğrencilerle ilgili izlenimleri (bölümdeki ya da sınıftaki engelli öğrenci olup olmadığı) , engelli öğrencilerle varsa kurdukları ilişki ve iletişimin niteliğini, yerleşkenin fiziksel şartları konusundaki görüşlerini ve engelli olmayan öğrencilerin empati kurup kuramadıklarını ölçmeye yönelik soruları kapsamaktadır.

Geliştirilen görüşme formlarının anlaşılır ve amaca uygunluklarını saptamak için engelli öğrencilerin 5’ine engelli olmayan öğrencilerin 30’una ön deneme yapılmıştır. Bu ön denemelerle bazı soruların seçenekleri yeniden belirlenmiş ve görüşme formlarına son şekilleri verilmiştir.

Verilerin toplanması 6 hafta sürmüştür; elde edilen bilgiler SPSS 18.0 (Statistical Package for Social Science) programı aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılmış ve veriler yine aynı program kullanılarak işlenip çözümlenmiştir.

BULGULAR

Araştırma engelli ve engelsiz öğrenci boyutları ile kurgulandığı için bulgular iki başlık altında ele alınacaktır. Araştırmaya katılan engellilerin üniversitenin engelliliğe yönelik hizmetlerinin yeterliliği açısından sorulan sorulara verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Engelli Öğrencilerin Üniversitede Engellilere Yönelik Hizmetlerin Yeterliliğine Yönelik Görüşleri

Tablo 1: Engellilere Göre Üniversitedeki Hizmetlerin Yeterlilik Durumu

Üniversitenin Hizmetlerinin Yeterlilik Durumu	Sayı	%
Evet	5	18,5
Hayır	9	33,3
Kısmen	13	48,2
Toplam	27	100,0

Engelli öğrencilerin yalnızca %18,5’inin üniversitenin engellilere yönelik hizmetini yeterli bulmaktadır. Geriye kalan yaklaşık %81,5’i hizmetleri kısmen yeterli bulmakta

ya da hiç yeterli bulmamaktadır. Bu bulgular açık bir şekilde üniversitenin engellilere yönelik hizmetlerinin yeterli olmadığı ve yapılan hizmetlerin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama noktasında oldukça eksik kaldığını göstermiştir.

Tablo 2: Engellilere Göre Üniversitedeki Engelli Topluluklarının Yeterlilik Durumu

Üniversitedeki Toplulukların Yeterlilik Durumu	Sayı	%
Evet	1	3,7
Hayır	15	55,6
Kısmen	11	40,7
Toplam	27	100,0

Bulgular sonucunda evet (%3,7) ve hayır (%55,6) yanıtlarının oranları arasında oldukça büyük bir farkın olduğu açık biçimde görülmektedir. Bu bulgularla üniversitedeki toplulukların engelli öğrencilerin bu topluluklardan beklentilerine hitap edecek derecede aktif çalışmalar yürütemedikleri sonucu paralellik göstermektedir. Toplulukların hizmetlerini kısmen yeterli bulan katılımcıların oranı da azımsanmayacak düzeydedir. Buradan da engelli öğrencilere yönelik çalışmaların yapılmak istendiği fakat bu çalışmaların yeterli ölçüde olmadıkları sonucuna varılmaktadır.

Engellilere göre yerleşkedeki öğrencilerin engelli öğrencilerle olumlu iletişim kurma durumuna bakıldığında:

Tablo 3: Engellilerin Olumlu İletişim Kurma Durumu

Olumlu İletişim Kurma Durumu	Sayı	%
Evet	19	70,4
Hayır	3	11,1
Kısmen	5	18,5
Toplam	27	100,0

Engellilerin çoğunun diğer öğrencilerle olumlu ilişki kurdukları ancak yine sayıca az da olsa 8 öğrencinin olumlu iletişim kurmada tam istedikleri noktada olamamaları önemli bir bulgudur. Burada tüm öğrencilerin kampüs içinde eşit şartlarda yaşamaları ve sosyal çevreleri içindeki tüm bireylerle olumlu bir iletişim kurmaları gereklidir. Buradaki olumluluk herkesin birbiri ile olumlu konuşması, arkadaşlık, dostluk ilişkisi kurması değil kolaylıkla iletişim kurması ve engeli nedeniyle bu iletişimi kurmakta zorlanmamasına odaklanmaktadır.

Tablo 4: Öğretim Üyelerinin Engelli Öğrencilerle Olumlu İletişim Kurma Durumu

Öğretim Üyelerinin Engelli Öğrencilerle Olumlu İletişim Kurma Durumu	Sayı	%
Evet	14	51,9
Hayır	1	3,7
Kısmen	12	44,4
Toplam	27	100,0

Tablo 4'te görüldüğü gibi engelli öğrencilerin görüşlerine göre yerleşkedeki öğrencilerin engelli öğrencilerle olumlu iletişim kurdukları %70,4 iken %11.1'i olumlu iletişim kurmadıklarını belirtmiştir. %18.5'lik kısmı da olumlu iletişim kurdukları görüşüne kısmen katılmıştır. Diğer yandan Tablo 4'te incelenen bulgulara göre yerleşkedeki hocaların engelli öğrencilerle olumlu iletişim kurduklarını düşünen engelli öğrenci oranı %51.9'dur. Katılımcıların %44.4'ü hocaların engelli öğrencilerle olumlu iletişim kurdukları görüşüne kısmen katılırken %3,7'si bu görüşe hiç katılmamaktadır.

Tablolardan hareketle; yerleşkedeki öğrencilerin engelli öğrencilerin engel durumlarının onlarla iletişimlerini olumsuz yönde etkilemediğini göstermektedir. Yerleşkedeki öğrencilerin kendileri ile olumlu iletişim kurmadığını ya da kısmen olumlu iletişim kurduğunu düşünen katılımcıların çoğunluğu görme engelli öğrenciler olduğu görülmüştür. Yerleşke içindeki öğrencilerin görme engelli öğrencilere sormadan kollarına girerek yardım etmek istemeleri ya da yardıma ihtiyaçları olduğu anda duyarsız kalınmasının öğrencileri rahatsız ettiği görülmüştür. Ayrıca görme engelli öğrencilerden bazıları sınıf arkadaşları ile sosyal alanlarda bir şeyler yapamadıklarından, sınıf arkadaşlarının kendilerini etkinliklere (maç, sinema, yemek) davet etmediklerinden yakınmaktadırlar.

Öğretim üyelerinin engelli öğrenciler ile olumlu iletişim kurma durumunu incelendiğinde %51,9 oranında evet cevabı alınması, öğretim üyelerinin bir kısmının öğrenciler ile olumlu iletişim kurma noktasında yetersiz kaldığını göstermektedir. İşitme engelli öğrenci bazı hocaların derslerde kısıf ses tonu ile dersleri anlatmasından ve kendisi ile ara sıra göz teması kurmamasından dolayı soruyu kısmen yanıtladığını ifade etmiştir. Görme engelli öğrenciler ders esnasında hocaların tahtayı ve slaytları çok sık kullanmalarından yakınırken ortopedik engelli öğrenciler genel itibari ile hocaların kendileri ile olumlu iletişim kurduklarını düşünmektedirler.

Tablo 5: Engellilere Göre Yerleşkenin Engelli Bireylerin Gündelik Yaşamlarını Sürdürme Noktasında Yeterlilik Durumu

Yerleşkenin Engelli Bireyler İçin Uygunluğu	Sayı	%
Evet	1	3,7
Hayır	9	33,3
Kısmen	17	63,0
Toplam	27	100,0

Tablo 5'te incelenen bulgulara göre yerleşkede bulunan engelli öğrencilerin %3,7'si yerleşkenin fiziki şartlarının engelli bireylerin gündelik yaşamlarını sürdürme noktasında yeterli olduğunu düşünürken %33,3'ü yeterli olmadığını düşünmektedir. Katılımcı öğrencilerin %63'ü ise yerleşke şartlarının kısmen yeterli olduğu görüşündedir. Görüşmeler sonucunda üç engel grubu içinde ortopedik engelli öğrencilerin yerleşke içinde gündelik yaşamlarını sürdürürken diğer engel gruplarına göre daha fazla sorunla karşılaştığı ortaya çıkmıştır. Aynı öğrencilere dersliklere ulaşma konusunda sıkıntı yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda; %33,3 fakültelerinde dersliklere ulaşırken sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmiştir. Bu öğrencilerin yaklaşık %67'si ise dersliklere ulaşırken sıkıntı yaşadığını "evet" ya da "kısmen" yanıtlarını vererek göstermişlerdir. Görüşmelerde görme engelli öğrenciler sınıfları bulma noktasında yaşadıkları sıkıntıları belirtirken; fakülte içinde kılavuz yol olmaması, derslik isimlerinde görme engelliler için bir belirteç olmaması, koridorda saksı, çöp kutusu vb eşyaların düzensiz konumlandırılmış olması, yerleşke içinde binalar için yönlendiricilerin yetersiz olması, lavabo ve laboratuvar kapılarındaki belirteçlerin yetersiz olması, bina içlerinin fazla karanlık olması, günün belirli saatlerinde City²'e giden yol vb.- bazı yollarda trafiğin yoğun olması, otopark merdivenlerinde vb. yerlerde kılavuz yol olmaması, olan merdivenlerde siyah şeritlerin olmaması noktalarına dikkat çekmiştir.

Diğer yandan ortopedik engelli öğrenciler ise yaşadıkları sıkıntıları özetlerken; yurtların fakültelere uzak olması ve servislerin sık olmaması, yurtlar bölgesinde yürüyen merdivenlerin sık sık çalışmıyor olması, fakültelerin birçoğunda asansör olmaması ve olanların da sık bozulması, yerleşke genelinde fazla tümsek olması, kütüphaneye inen merdivenlerin yanında rampanın olmaması ve bu durumda eski kukla kırtasiyenin oradan dolaşarak fakültelere geçilmesi, merdivenlerin güvenliksiz olması, kaymaz şeritlerin ve tırabzanların eksik olması noktalarına değinmişlerdir.

² Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi içinde yer alan 3 katlı kafeteryaya öğrenciler tarafından verilen isim.

27 engelli öğrenciye dersliklerde sorun yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda, %66,7'sinin dersliklerde herhangi bir sıkıntı yaşamadığı görülmektedir. Katılımcıların %22,2'si dersliklerin içinde sıkıntı yaşadığını, %11,1'i ise kısmen sıkıntı yaşadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin birçoğu derslikler içinde sıkıntı yaşamadığını ifade ederken; işitme engelli katılımcı derslik içinde sıkıntı yaşadığını ifade etmiştir. Hocaların ders esnasında kendisi ile göz teması kurmaya dikkat etmemeleri dersleri takip edebilmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca işitme engelli sebebi ile dersi ön sıralardan dinlemesi gerekmektedir. Fakat bunun için sabahları derslere bir saat öncesinden geldiğini ifade etmiştir. Dersliklerde ortopedik engelli öğrenciler için sıra olmaması özellikle tekerlekli sandalye kullanan öğrencilerin sıraların yere sabit olmasından şikâyet ettiği gözlemlenmiştir. Diğer yandan görme engelli öğrenciler de sabit sıralardan görece daha memnun olduklarını, kolçaklı sıraların olduğu sınıflarda, sıraların dağınık olması sebebi ile çarptıklarını ifade etmişlerdir. Yine kolçaklı sıralar az gören öğrenciler içinde dezavantaj oluşturmaktadır, not alma esnasında masaya fazla eğilmeleri gerekmekte ve bu durum fiziksel olarak öğrenciyi kolçaklı sırada daha fazla yormaktadır.

Engelli öğrencilerin sadece %28'i kütüphanenin, %25'i ise yemekhanenin tüm öğrenciler için eşit imkânlar sağladığı görüşündedir. Kütüphane şartlarının eşit imkânlar sağlamasına kısmen diyenler (%48) kütüphanede iyileştirme çalışmalarının yapıldığını fakat yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Ortopedik engelli öğrencilerin %71,4 yemekhane şartlarının bütün öğrenciler için eşit imkânlar sağlamadığı ifade ederken %14,3 kısmen yeterli olduğunu belirtmiştir. Görme engelli öğrenciler ise %31,2 oranında yemekhane şartlarını yeterli bulduklarını, %37,6'lık bir kısmı ise yemekhane olanaklarının kısmen yeterli olduğu fikrindedir. Kütüphanede, raf aralarının dar ve rafların yüksek olması, asansörün kapısının yavaş ve düşmenin yukarda olması ortopedik engelli öğrenciler için sorun teşkil etmekte iken; görme engelli öğrenciler engelli odasının kütüphanenin ücra köşesinde olmasını, sesli kitap sayısının yeterince olması şeklinde eleştiride bulunmuşlardır.

Tablo 6: Görme Engelli Öğrencilerin Dersleri İçin Gerekli Olan Materyallere (Braille alfabeli notlar, Jaws programı, kitap taranması vb.) Ulaşmada Sıkıntı Yaşama Durumu

Görme Engelli Öğrencilerin Materyallere ulaşmada sıkıntı durumu	Sayı	%
Evet	3	16,7
Hayır	15	83,3
Toplam	18	100,0

Tablo 6'daki veriler sadece görme engelli öğrencilerden alınmıştır. Burada da görüldüğü gibi 18 görme engelli öğrenci ile görüşülmüştür. Öğrencilerin %83,3'ü materyalle ulaşırken herhangi bir sıkıntı yaşamadığını ifade etmişken %16,7'si materyallere ulaşmada sıkıntı yaşadığını ifade etmişlerdir. Diğer yandan, öğrencilere sınavlarının gerçekleştirilmesi hususunda şartların yeterliliği sorulduğunda %22,2'si yeterli bulunduğunu belirtmiştir. Edebiyat Fakültesinde Engelli Laboratuvarında Braille alfabesi ile çıktı çıkartan fotokopi makinesinin olması bu materyallerin sağlanması noktasında öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığı görülmüştür. Yerleşke içinde yalnızca Edebiyat Fakültesinde olması ise görme engelli öğrencilerin büyük çoğunluğun (%88,9) orada eğitim görmesinin getirmiş olduğu bir sonuçtur. Sorun yaşadığını belirten görme engelliler ise eleştirilerini şu şekilde açıklamaktadırlar: dersteki notlara birkaç farklı şekilde ulaşmaya çalıştıklarını, sınıftaki arkadaşlarından notları almak, bir başkasından o notları bilgisayara geçirmelerini rica etmek durumunda kaldıklarını belirtmektedirler. Bu durum, görme engelli öğrencileri hem incitmekte hem de notların temin edilmesini sık sık sekteye uğratmaktadır. Öğrenciler, ilk defa ders aldıkları öğretim üyelerinin sınavları öncesinde, sınavın nerde, nasıl yapılacağı belirsizliğini yaşamaktadırlar. Bazı hocalar bilgisayar ile sınava alır iken bazıları okutman ile sınava almaktadırlar. Okutmanın hızlı okuması ya da yavaş okuması, telaffuzunun düzgün olmaması (özellikle dili yabancı olan derslerin sınavlarında) gibi durumlar sınav esnasında öğrencinin başarısını düşürmektedir.

Engelli öğrencilere; yerleşke içinde bulunan piknik alanlarını kullanıyor musunuz sorusuna katılımcıların %30,8'i evet cevabını, %38,6'sı hayır cevabını verirken, %30,8'i piknik alanlarını kısmen kullandıklarını belirtmiştir. Ortopedik engelli öğrenciler piknik alanına gitmelerinin pek mümkün olmadığını özel araç gerektiğini fakat bu imkânları olmadığı içinde kullanmadıklarını görüşmelerde ifade etmişlerdir. Görme engelli öğrenciler ise özellikle tek başlarına ulaşım sağlayamadıkları için ve kendilerine eşlik edecek birilerine ihtiyaç duyduklarından dolayı gitmediklerini söylemişlerdir. Kılavuz yolun olmaması, tabela yetersizlikleri vb. sebepler, destek olacak birine ihtiyaç duymalarını gerektirmektedir.

Öğrenciler için önem teşkil eden diğer mekan Kültür Kongre Merkezidir. Engelli öğrencilerin %75,1'inin kültür kongre merkezine ulaşım konusunda sorun yaşadığı görülmektedir. Sorun yaşamadığını belirten katılımcıların oranı %6,2'dir. Kültür Kongre

Merkezi yerleşke girişinde olan nizamiye ile fakültelerin başladığı yer arasında bulunmaktadır. Ana cadde üzerinde otobüsten ya da servisten inen bireylerin kongre merkezine ulaşmak için bir miktar yürümeleri gerekmektedir. Yapılan görüşmeler sonucu katılımcıların 11'i kültür kongre merkezini kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Kullanmadığını söyleyen öğrencilerden bir kısmı kullanmak istediklerini fakat ulaşım sıkıntısından dolayı kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Görme engelli öğrenciler arkadaşlarının kendilerine yüzme havuzuna birlikte gidelim teklifi etmedikleri için ve kendileri de bireysel olarak gitmek istediklerinde sıkıntı yaşadıklarından dolayı havuzu kullanan öğrenci oranı düşmektedir.

Tablo 7: Engelli Öğrencilerin Yerleşkedeki Asansörleri Kullanırken Sıkıntı Yaşama Durumu

Asansörlerde Sıkıntı Yaşaması	Sayı	%
Evet	12	60
Hayır	8	40
Toplam	20	100,0

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların %60'ı yerleşkedeki asansörleri kullanırken sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır. Asansör kullanırken sorun yaşamadığını belirten katılımcıların oranı %40'tır. Katılımcıların 7'si bu soruyu cevaplandırmamıştır.

Katılımcıların 7'si asansörlerin olmadığından ya da olan asansörlerin yetersiz olduğundan kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Ortopedik engelli öğrencilerin tamamı asansörlerde sıkıntı yaşadığını ifade etmişlerdir. Edebiyat fakültesinde bir asansörün olması ve sık sık bozulmasına dikkat çeken öğrencilerin asansör kapılarının da çok ağır olduğu için bireysel olarak kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Yerleşke genelinde binalarda asansörlerin bulunmaması, var olan asansörlerinde engelli öğrencilerin yardım almadan kullanmalarına müsait olmadığından dolayı engelli öğrencilerin tamamı asansörler konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yerleşkede bulunan asansörlerin sık sık bozulması da kullanan öğrencileri sıkıntıya sokmaktadır. Asansör kapılarının ağır olması, kat numaralarının tekerlekli sandalyeli bireye göre yüksekte olması yine asansörlerin kullanımını zorlaştırmaktadır. Özellikle katılımcı öğrenciler yemekhane ve Edebiyat Fakültesi'nde bulunan asansörün çok sık bozulmasından yakınmışlardır. Ayrıca Edebiyat Fakültesi'nin çok büyük olmasına rağmen tek asansörün olması bina içi erişimi zorlaştırmaktadır. İşitme engelli katılımcı asansörler noktasında herhangi bir problem yaşamadığını ifade etmiştir. Görme engelli öğrenciler genellikle asansör kullanmadıklarını bunun sebebini yerleşkedeki

asansörlerin görme engellilerin bireysel kullanımına uygun olmadığı olarak ifade etmişlerdir. Asansörlerde sesli sistemin olmaması, öğrencinin kaçınıcı katta olduğunu bilmeden yanlış katta inmesine sebep olmaktadır. Ayrıca bazı asansörlerde kabartma sayıların olmaması yine görme engelli öğrenciler için sorun olmaktadır. Tüm bulgular incelendiğinde yerleşke genelinde asansör eksiğinin olduğu ve var olan asansörlerinde sık sık bozulduğu saptanmıştır. Tüm bunların yanında asansörlerin fiziki şartlarının görme ve ortopedik engelli öğrencilerin kullanımına uygun olmadığı ve engelli öğrencilerin bağımsız hareketlerini engellemekte olduğunu görülmüştür.

Tablo 8: Ortopedik Engelli Öğrencilerin Yerleşkedeki Rampaları Kullanırken Sıkıntı Yaşama Durumu

Rampalarda Sıkıntı Yaşama	Sayı	%
Evet	6	75,0
Hayır	2	25,0
Toplam	8	100,0

Tablo 8’de elde edilen bulgular yalnızca ortopedik öğrencilerle görüşülerek elde edilmiştir. Tabloya bakıldığında ortopedik engelli öğrencilerin %75’i yani oldukça büyük bir kısmı rampaları kullanırken sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Rampaların kullanımında sıkıntı yaşamadığını belirten öğrencilerin %25 oranında olduğu görülmektedir.

Bulguların sonucunda da görüldüğü gibi ortopedik engelli öğrencilerin büyük çoğunluğunun yerleşkede bulunan rampaları kullanırken sıkıntı yaşadığı görülmüştür. Görüşmeler öncesinde yapılan incelemelerde rampaların yetersiz olduğu ve var olanların eğimlerinin kullanıma uygun olmadığı saptanmıştı. Görüşmeler sonucunda da ortopedik engelli öğrencilerin rampalarda sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Özellikle tekerlekli sandalyeli öğrenciler birçok yerde rampa eksiği sebebi ile ulaşmak istedikleri yerlere daha çok yol kat ederek ulaşabildiklerini ifade etmişlerdir. Baston kullanan öğrenciler de rampaları merdivenlere tercih etmektedirler. Fakat rampaları eksik sayıda olması ve olanlarında eğimlerinin yüksek olması kullanımı öğrenciler için zorlaştırmaktadır.

Tablo 9: Engelli Öğrencilerin Tuvaletleri Kullanırken Sıkıntı Yaşama Durumu

Tuvaletleri Kullanırken Sıkıntı Yaşama	Sayı	%
Evet	13	50
Hayır	13	50
Toplam	26	100,0

Tablo 9'da görüldüğü üzere engelli öğrencilere yerleşkede bulunan tuvaletleri kullanırken sıkıntı yaşayıp yaşamadıklarına dair sorulan soruya katılımcıların %50'si evet yanıtını verirken aynı oranda (%50) sıkıntı yaşamadıklarını ifade eden engelli öğrenciler olduğu görülmektedir. Bununla beraber katılımcılardan biri bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Yerleşkedeki tuvaletlerin kullanılabilirlik açısından değerlendirilmesinin üç engel grubu için farklı sonuçlar ortaya koymuştur. İşitme engelli katılımcı tuvaletleri kullanmada sıkıntı yaşamadığını ifade etmiştir. Görme engelli öğrencilerin yaklaşık 70,6'sı tuvaletleri kullanmakta sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Tuvaletleri kullanmada sıkıntı yaşadığını ifade eden görme engelli öğrencilerin en belli başlı problemleri hijyenik olmaması ve tuvaletlere yönlendirici kılavuz yolların olmaması sebebiyle bulmakta sıkıntı çekmeleridir. Görme engelli öğrencilerin tuvaletlerde kullanacakları peçete, sıvı sabunluk vb. araçlara ulaşmaları için dokunarak bu araçları bulmaları gerekmektedir. Bu durumda da tuvaletlerin temizliklerine ekstra dikkat edilmesi gerekmektedir. Ayrıca görüşmeler sonucunda görme engelli öğrencilerin engelli tuvaletini kullanmadıkları görülmüştür. Sebebini ise var olan engelli tuvaletlerin sayısının yetersiz olması ve önceliğin ortopedik engelli öğrencilerde olduğunu düşünmeleridir. Oysa yerleşkede ortopedik engelli tuvaletlerini diğer öğrencilerin sık sık kullandığı ve bu durumdan ortopedik engelli öğrencilerin muzdarip olduğu görüşmeler sonucunda ortaya çıkmıştır. Araştırmada ortopedik engelli öğrencilerin tamamı (%100) yerleşkedeki tuvaletleri kullanırken sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yerleşkede yeterli sayıda engelli tuvaletinin olmaması en büyük sorunlardan biri olarak görülmüştür. Örneğin; Edebiyat Fakültesi'nde yalnızca bir engelli tuvaleti vardır ve bu durumda öğrencinin dersinin bulunduğu sınıfın konumuna göre lavaboya ulaşması daha çok zamanını almaktadır. Bir diğer sıkıntı ise engelli tuvaletlerinin temizliğindeki büyük eksikliklerdir. Katılımcı engelli öğrencilerin tamamı engelli tuvaletlerinin sağlık açısından uygun olmadığını ve temizliklerinin düzenli yapılmadığından yakınmışlardır. Yerleşke içinde birçok noktada engelli tuvaletinin olmaması var olanlarında depo olarak kullanılıyor olması engelli öğrenciler için büyük sıkıntı oluşturmaktadır.

Tablo 10: Yerleşkedeki Sosyal Alanların ve Ortak Alanların Tüm Öğrencilerin Faydalanabileceği Fiziksel Koşula Sahip Olduğu Durumu

Sosyal ve Ortak Alanların Tüm Öğrencilerin Faydalanabileceği Fiziksel Koşula Sahip Olduğu	Sayı	%
Evvet	1	3,8
Hayır	11	42,4
Kısmen	14	53,8
Toplam	26	100,0

Tablo 10 incelendiğinde yerleşkedeki sosyal alanların tüm öğrencilerin faydalanabileceği fiziksel koşula sahip olmadığını belirten kesimin oranı %42,4 iken katılımcıların %3,8'i uygun fiziksel koşulların bulunduğunu belirtmiştir. Katılımcıların yarısından fazlası (%53,8) ise yerleşkenin fiziksel koşulların kısmen uygunluğundan söz etmiştir. Son olarak katılımcılardan bir kişi bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Katılımcıların yalnızca biri okula yalnızca derslere girmek için geldiğini ve bunun dışında yerleşkede zaman geçirmediği ifade ederek bu kısmı değerlendirmemiştir. Engelli öğrencilerin yaklaşık olarak %96'sı yerleşke içindeki alanları kullanırken sıkıntı yaşadığını ya da kısmen de olsa sıkıntılarla karşılaştığı ifade etmişlerdir. Tüm engel grupları yaşanan sıkıntılar konusunda hem fikir oldukları görülmüştür. Öncelikle öğrenciler yerleşkede bulunan ve hemen hemen birçok öğrenci tarafından da kullanılan City'nin kendileri için kullanımının çok zor olduğunu ifade etmişlerdir. Tekerlekli sandalye kullanan öğrenciler City'ye girebilecekleri bir rampanın bulunmadığını ve kendileri için City'yi kullanmalarının imkânsız olduğunu ifade etmişlerdir. Baston kullanan öğrenciler ise City içinde engelli tuvaletinin olmaması ve asansörün bulunmamasının kendileri için sıkıntı olduğunu ifade etmişlerdir. City giriş katındaki masaların düzensiz ve sık yerleşmiş olmasının hem görme engelli öğrenciler için hem de ortopedik öğrenciler için sıkıntı yarattığı görülmüştür. Az gören öğrenciler ise City'nin çok karanlık olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca City girişinde bulunan halının düşme tehlikesi yarattığı görüşmeler sonucu belirlenmiştir. City yerleşke içinde en çok kullanılan sosyal alanların başında iken engelli öğrencileri göz ardı eden fiziki şartları, yerleşkenin fiziki yapısının bütün öğrenciler için eşit olmadığını en açık kanıtlarından biridir. Görme engelli öğrenciler kafelerde sipariş verirken kabartma harfli menülerin olmamasından dolayı sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca yurtlar kısmında bulunan BAM³'da asansörün olmaması ortopedik engelli öğrencilerin için

³ Beytepe Alışveriş Merkezi. Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi'nde öğrenci kasabası olarak adlandırılan bölgede yer alan kafeteryaların olduğu yere verilen isim.

sıkıntı yaratmaktadır. Araçların rampa önlerine park edilmesi de yerleşkede çok sık rastlanan bir durum olduğu görülmektedir. Özellikle BAM'a tekerlekli sandalyeli birinin gidebilmesi için bir üst taraftan bir de alt taraftan yani Şok Marketin önünden geçebileceği düz yollar mevcuttur. Fakat Şok Marketin önünden BAM'a geçmek çoğunlukla imkânsızdır. Çünkü araçlar sürekli olarak o kısma park edilmektedir. Bu durumda tekerlekli sandalyeli öğrencinin araç yolunu kullanarak dolanması gerekiyor ve ancak üst taraftan BAM'a geçebiliyor. Fakat üst taraftaki girişte de sık sık araçların park edildiği görülmektedir. Görüşmeler sonucunda görülmüştür ki, Bam örneğinde de olduğu gibi, tekerlekli sandalyeli öğrenciler araba park edilmesi sebebi ile mağdur edilmektedir. Bir diğer bulgu ise yerleşke içinde yeterli rampanın bulunmaması ortopedik engelli öğrencileri özellikle tekerlekli sandalye kullanan öğrencilerin yerleşke kullanımını kısıtlamaktadır. Yerleşkede bulunan ATM'ler ise hem görme engelli hem de ortopedik engelli öğrencilerin kullanımına uygun değildir. ATM'lerde sesli yönlendirmenin olmaması görme engelli öğrenciler için sıkıntı iken, ATM ekranının yüksek olması tekerlekli sandalye kullanan bireyler için kullanımı kısıtlamaktadır. Beytepe yerleşkesinin çok geniş alana kurulmuş olması ve ringlerin düzenli saatlerde gelmemesi, kılavuz yolların ve yönlendirici tabelaların bulunmaması yerleşke içinde ulaşımı olumsuz etkilemektedir. Görme engelli öğrencilerin yaşadıkları bir başka sıkıntı ise otomat makinelerini kullanmaları için kabartma harflerin bulunmaması ve yardım almadan istedikleri ürünü alamamaları olarak görülmüştür. Bunların dışında öğrenciler yüzme havuzuna ve spor salonuna giderken sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Edebiyat Fakültesinde bulunan sinema/sempozyum salonunun tekerlekli sandalyeli öğrenciler tarafında kullanılmadığı görülmüştür. Ayrıca yerleşke içindeki trafiğin tüm engel grupları için tehlike oluşturduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11: Engelli Öğrencilerin Yerleşkede Bulunan Yıldız Amfi'deki Dersliklerde Sıkıntı Yaşaması Durumu

Amfide Sıkıntı Yaşanması	Sayı	%
Evet	10	55,5
Hayır	6	33,3
Kısmen	2	11,2
Toplam	18	100,0

Tablo 11 incelendiğinde engelli öğrencilerin %55,5 Yıldız Amfi'deki dersliklerde sıkıntı yaşadığını belirtirken %33,3 herhangi bir sıkıntı yaşamadığını ifade etmiştir. Katılımcı

öğrencilerin %11,2 kısmen sıkıntı yaşadığını belirtmiştir. Katılımcılardan 9'u bu soruyu değerlendirmemiştir.

Beytepe Yerleşkesinde bulunan Yıldız Amfi'nin tüm fakültelere hizmet vermesi bakımından önemli bir yeri vardır. Dolayısı ile amfinin tüm yerleşkedeki diğer mimarilere olanakları bakımından örnek olması gerekmektedir. Ancak yapılan çalışmada amfinin engelli öğrencilere hizmet verme konusunda da sıkıntılar yaşandığı görülmektedir. Katılımcılardan dokuzu amfide derse henüz girmede için değerlendirmede bulunmamıştır. Engel grupları içinde işitme engelli katılımcı amfideki sınıfların bazılarında mikrofonun çalışmadığını bu sebepten dolayı dersleri takip etmede sıkıntı yaşadığını ifade etmiştir. Ayrıca hoca ile göz teması kurmak ve daha iyi duymak için ön sıralarda oturması gerektiğini bunun içinde ders saatinden çok önce gelip sınıfta beklemesi gerektiğini belirtmiştir. Görme engelli öğrencilerden amfiyi değerlendirenlerin tamamı amfiyi kullanırken sıkıntı yaşadıklarını yahut kısmen de olsa sıkıntılarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öncelikle kılavuz yolun olmaması ve sınıfların üzerinde belirteç olmaması öğrencilerin derslikleri destek almadan bulmalarını engellemektedir. Aynı zamanda kendileri için ders esnasında hocayı duymanın önemli olduğunu ifade ederek amfi dersliklerinde bu konuda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Az gören öğrenciler amfi için çok karanlık olmasından ve tuvaletlere inen merdivenlerde siyah şeridin bulmamasından dolayı sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Baston kullanan öğrenciler ise tuvaletlere inen merdivenlerin kenarlarında ve dersliklerde üst sıralara çıkmak için kenarlarda tırabzan olmamasının kendileri için sıkıntı yarattığı ifade etmişlerdir. Görüşmeler sonucunda amfi kullanımında en büyük problemleri tekerlekli sandalye kullanan öğrencilerin yaşadığı görülmüştür. Amfi girişinde su oluklarının derin olması öğrencilerin takılmasına sebep olduğu görülmüştür. En büyük sıkıntı ise derslik içlerine olduğu tespit edilmiştir. Derslikler de tekerlekli sandalyeleri öğrencilerin kullanabileceği masalar bulunmamaktadır. Öğrenciler ders esnasında not almakta sıkıntı yaşamaktadırlar. Ayrıca sınavlarda kürsüden öğretmen masası indirilerek ancak sınav olabilmektedirler. Bu durum tekerlekli sandalye kullanan öğrencinin derslerde ve sınavlarda moralini bozmasına ve başarısını olumsuz etkilemesine sebep olmaktadır. Bunlara ek olarak amfi de bulunan kantini tekerlekli sandalyeli öğrencilerin kullanmadığı kullanmak isterlerse amfiden dışarı çıkıp diğer girişten girmeleri gerektiği görülmüştür. Diğer öğrencilerin merdivenleri kullanarak dersliklerin bulunduğu

kısımdan kantine kolaylıkla geçebilmesine karşın tekerlekli sandalyeli öğrenciler için rampanın bulunmaması dikkat çekicidir. Tüm görüşmeler neticesinde Yıldız Amfinin engelli öğrencilerin kullanımına ne yazık ki uygun olmadığı görülmüştür.

Yerleşke içinde yılın belli zamanlarında yapılan bahar şenliklerine katılamamaları da engelli öğrenciler tarafından yaşadıkları sıkıntılardan biri olarak belirtilmiştir. Şenlik alanına ulaşmanın, ortopedik engelli ve görme engelli olan bir öğrenci için mümkün olmadığı fiziki şartların elverişsizliğinden kaynaklanan bu sıkıntının engelli öğrencileri rahatsız ettiği görülmüştür.

Engelli öğrencilerle engelli olmayan öğrencileri kaynaştırmaya yönelik aktivite ve programların yok denecek kadar az olduğu ve sürdürülen faaliyetlerin de aralarında etkileşimi sağlamada oldukça yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Bu eksikliklerin var olması engelli olmayan bireylerde bulunan engelli öğrencilerin muhtaç kişiler olduğu algısının kırılmamasını destekler nitelikte olduğu da bizzat engelli öğrenciler tarafından belirtilmiştir.

Sıhhiye – Beytepe arasında sefer yapan otobüslerin doğrudan iki yerleşkenin içine girmiyor oluşu da engelli öğrencilerin sıhhiye yerleşkesini bulmada sıkıntı yaşamalarına sebep olmaktadır.

Yerleşkede yaşanan diğer bir sıkıntılı durum da akşamları yerleşkede bulunan köpeklerden dolayı bu durumun engelli öğrencilerin hareket alanını daraltıyor oluşudur.

Engelsiz Öğrencilerin Üniversitede Engellilere Yönelik Hizmetlerin Yeterliliğine Yönelik Görüşleri

Tablo 12: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf ya da Bölümlerinde Engelli Öğrenci Olup Olmama Durumu

Engelli Öğrenci Var ya da Yok	Sayı	%
Evet	161	24,3
Hayır	502	75,7
Toplam	663	100,0

Tablo 12’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin %24,3’ü sınıflarında ya da bölümlerinde engelli öğrencinin bulunduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %75,7’si ise sınıf ya da bölümlerinde engelli öğrenci bulunmadığını belirtmiştir.

Bu bulgulara bakıldığında üniversitede $\frac{1}{4}$ oranında bir engelli öğrenci grubu olduğu görülmektedir. Bu oran özel hizmet gereksinimlerinin oluşması ve karşılanması için oldukça yeterli bir sayıdır.

Tablo 13: Katılımcıların Yerleşke İçinde Engelli Arkadaşlarının Olup Olmama Durumu

Engelli Arkadaş Varlığı	Sayı	%
Evet	151	22,8
Hayır	511	77,2
Toplam	662	100,0

Tablo 13'de de görüldüğü gibi katılımcıların büyük çoğunluğu (%77,2) engelli arkadaşına sahip olmadığını belirtmiştir. Yalnızca %22,8'i yerleşke içinde engelli arkadaş olduğunu ifade etmiştir. Bu oranlar yerleşke içerisindeki öğrencilerin engelli öğrencilerle iletişimlerinin iyi düzeyde olmadığını göstermektedir.

Tablo 14: Engelli Öğrencilerle Arkadaşlık Kurmaya İlişkin Görüşler

Arkadaşlık Kurmakta Güçlük Yaşama	Sayı	%
Evet	75	11,4
Hayır	585	88,6
Toplam	660	100,0

Tablo 14'te öğrencilerin %11.4 engelli öğrencilerle arkadaşlık kurmakta sıkıntı yaşayacağını düşünürken, büyük çoğunluğu yani %88.6'sı sıkıntı yaşamayacağını bildirmiştir. Bir üst tabloda engelsiz öğrencilerin %22,8'nin engelli arkadaşına sahip olduğu görülmüştür.

Bu iki tablo birlikte değerlendirildiğinde, engelli olmayan öğrencilerin engelli öğrencilerle arkadaşlık kurmadıkları halde arkadaşlık kurmakta sıkıntı yaşamayacaklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu tablolardan iki farklı sonuç çıkarılabilir. Öncelikle katılımcıların büyük çoğunluğunun engelli arkadaşına sahip olmadığı halde engelli öğrencilerle iletişim kurmakta sıkıntı yaşamayacağını düşünmesi Beytepe Yerleşkesinde engelli öğrencilerin sayısının az olmasından kaynaklı olduğunu düşündürmektedir. Diğer yandan bu bulgular engelsiz öğrencilerin engelli öğrencilerle arkadaşlık kurma gibi bir girişimlerinin bulunmadığı yönünde de yorumlanabilir.

Tablo 15: Yerleşke İçerisinde Engelli Bireylerin Sorun Yaşadığına Tanık Olma Durumu

Sorun Yaşadığına Tanık Olma	Sayı	%
Evet	433	65,4
Hayır	229	34,6
Toplam	662	100,0

Araştırma gurubunun %65,4 gibi büyük bir bölümü engelli bireylerin yerleşke içinde sorun yaşadıklarına tanık olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmının engelli öğrencilerin yerleşkede sorun yaşadıklarına tanık olmaları yerleşkenin ve yerleşke içerisindeki yapıların engelli öğrencilere uygun olarak tasarlanmadığını göstermektedir. Engelli öğrencilerin yaşadığı sorunların büyük çoğunluğu kendilerine uygun olarak yapılandırılmayan bir çevrede yaşamalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 16: Engelli Olan Bir Birey İçin Beytepe Yerleşkesinin Fiziksel Şartlarının Yeterliliğine İlişkin Görüşler

Fiziksel Şartların Yeterli Olma Durumu	Sayı	%
Evet	96	14,5
Hayır	563	85,5
Toplam	659	100,0

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%85,5) Beytepe Yerleşkesinin fiziksel şartlarının engelli bireyler için uygun olmadığını ifade etmiştir. Engelli öğrencilerin yerleşke içinde sıkıntı yaşadıklarına tanık olan %64,3'lük oran bu bulgularla birlikte ele alındığında Beytepe Yerleşkesinin engelli öğrenciler tam elverişli şartlara sahip olmadığı söylenebilir.

Tablo 17: Engelli Bireyler İçin Hizmet Sunan Birimin Bilinme Durumu

Hizmet Sunan Birimi Bilme Durumu	Sayı	%
Evet	235	37,7
Hayır	387	62,3
Toplam	622	100,0

Katılımcıların %62,3'ü Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesinde engelli bireyler için hizmet sunan bir birimin olup olmadığını bilmediklerini belirtmişlerdir. Hacettepe Üniversitesi Engelli Öğrenciler Birimi, Sıhhiye Yerleşkesi'nde bulunmaktadır. Bu birimin kurulma amacı; engelli öğrencilerin, öğrenim hayatlarını ve toplumsal katılımlarını kolaylaştırmak için gerekli tedbirleri almak ve bu yönde düzenlemeler yapmaktır. Bu birimin bilinçlendirme çalışmaları yapmak, danışmanlık hizmeti vermek, gerektiği durumlarda hizmet içi eğitimler yapmak gibi görevleri olduğu düşünüldüğünde birimin öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından bilinmemesi birimin yeterince tanıtılmadığının

ya da hizmetlerinin yeteri kadar görünür olmadığını bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 18: Katılımcıların Engelli Bireyler İçin Kurulmuş Topluluklardan Haberdar Olup Olmama Durumu

Topluluklardan Haberdar Olma	Sayı	%
Evet	157	23,8
Hayır	502	76,2
Toplam	659	100,0

Katılımcıların %76,2'sinin engelli bireyler için kurulmuş topluluklardan haberdar olmadığını belirtmiştir. Yine katılımcılara birim ve toplulukların aktif olup olmadıkları sorulmuş katılımcıların %20,2'si, bu birim ve toplulukların aktif olduğunu belirtmiştir. Buna göre Beytepe Yerleşkesi'ndeki toplulukların bu kadar az biliniyor olması toplulukların yeterince etkinlik yapmadığı veya topluluğa üye olan kişilerin aktif olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 19: Katılımcıların Engelli Öğrencilerin İçinde Bulunduğu Fiziki Şartları İyileştirmek için Düzenlenen Gönüllülük Esaslı Faaliyetlere Katılma Durumları

Gönüllülük Esaslı Faaliyetlere Katılma Durumu	Sayı	%
Evet	104	15,7
Hayır	556	84,3
Toplam	660	100,0

Katılımcıların %84,3'ü engelli öğrencilerin yaşamlarını kolaylaştırmak adına yapılan faaliyetlere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan bu çalışmalara gönüllü olarak katılan öğrencilerin yüzdesinin sadece %15,7 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların genel yargısı engelli öğrenciler için yapılan çalışmaların yeterli olmadığı ve bu çalışmalarını üstlenen birim ve toplulukların aktif olmadıkları yönündedir. Oysa bu çizelgedeki bulgular incelendiğinde katılımcıların önemli bir oranının da bu şartları düzeltmek adına bir faaliyette bulunmadıkları görülmektedir. Buradan yola çıkarak katılımcıların kendilerini doğrudan etkilemeyen durumlar karşısında pasif durmayı tercih ettikleri söylenebilir. Engelli öğrencilerin yaşadıkları sorunların giderilmesi, Engelli Öğrenciler Birimi ve engelliler için kurulan toplulukların çalışma ve sorumlulukların yanı sıra engelli olmayan öğrencilerin de duyarlılığını gerektirmektedir.

Tablo 20: Engelsiz Öğrencilerin Engelli Olmaları Halinde Kampüs İçindeki Günlük Yaşamda Sorun Yaşama Durumları

Engel Türü	Sorun Yaşama Durumu			
	Evet		Hayır	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Görme Engelli Olma	574	86,8	87	13,2
İşitme Engelli Olma	318	48,0	344	52,0
Ortopedik Engelli Olma	501	75,6	162	24,4

Katılımcılara yerleşme içinde görme, işitme veya ortopedik engelli olmaları halinde sorun yaşayıp yaşamayacakları sorulmuş. Buna göre %86,8'i görme engelli bir öğrenci olduğunu varsayarak yerleşkede sorun yaşayacağını belirtmiştir. Yerleşke içinde sorun yaşamayacaklarını belirtenlerin yüzdesi oldukça düşüktür (%13,2).

Yerleşkenin görme engelli öğrenciler için oldukça elverişsiz şartlara sahip olduğu engelli olmayan bireyler tarafından da çoğunlukla kabul edilmiştir. Katılımcıların bu elverişsiz şartların neler olduğuna dair fikirleri incelendiğinde göze çarpan belli noktalar olduğu görülmüştür. Çoğunluğu kılavuz yolların eksik olması nedeniyle yerleşke içerisindeki hareket alanlarının daralacağını ifade etmiştir. Daha ayrıntıya girilecek olursa ulaşımda sıkıntı yaratan bu eksiklikler sebebiyle öğrencilerin fakülte binalarını, binalardaki derslikleri ve tuvaletleri bulmada ve bu bölümleri kullanmada zorlanabilecekleri noktasında hemfikir oldukları görülmüştür. Ortak kullanım alanları olan bölgelerde bilhassa kütüphane ve yemekhanede öğrenciler asansörün olmamasından yakınmışlardır. Ayrıca asansörlerin her fakültede bulunmaması ve bulunan fakültelerdeki bazı asansörlerin bozuk olması da yakınılan durumlar arasında görülmüştür.

Katılımcıların yaklaşık yarısı (%52) işitme engelli olmaları halinde yerleşme içinde sorun yaşamayacaklarını ifade ederken diğer yarısı (%48) sorun yaşayacağını belirtmiştir. Yerleşke içinde işitme engelli öğrencilerin en çok yaşayacağı sıkıntılar arasında iletişim, ulaşım, görsel materyallerin eksikliğinden kaynaklı sorunlar ile ortak alanların kullanımında yaşanan sorunlar göze çarpmaktadır. Buna göre işitme engelli öğrencilerin yerleşkede yaşadıkları sorunların hafife alındığını söylenebilir.

Diğer yandan katılımcıların %75,6'sı ortopedik engelli öğrenci olmaları halinde yerleşke içinde sorun yaşayabileceklerini belirtirken %24,4'ü ise sorun yaşamayacaklarını ifade etmiştir. Katılımcıların açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde bu yanıtların bulguları destekleyici oldukları görülmüştür. Yine aynı

yanıtlar engelli olmayan öğrencilerin ortopedik engelli öğrenci dendiğinde tekerlekli sandalye kullanan engelli öğrencileri düşünerek fakülte binalarının girişlerindeki merdivenlerin yüksekliğinden ve rampaların tekerlekli sandalyenin geçemeyeceği diklikte olduğu fikrinden yola çıkarak yerleşkenin fiziksel şartlarına atıfta bulunmuşlardır. Bunun yanında fakültelerin bazı binalarında (Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Binası) rampaların bulunmadığı da katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Katılımcılar ortopedik engelli öğrencilerin özellikle “City” olarak adlandırılan öğrenci kafeteryası, kütüphane, yemekhane, BAM gibi ortak alanları kullanırken zorlanacakları konusunda hemfikirdirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi'nin engelli öğrencilerin eğitim alabilmesi için fiziksel koşullarının uygunsuzluğunun yanı sıra üniversite hizmetlerinin yeterli düzeyde olmaması, diğer bireylerin engelli öğrencilere karşı olumsuz davranış ve tutumları, derslerde kullanılan araçların yetersizliği gibi sorunları da ortaya göstermiştir.

Engelli öğrencilerin ‘Beytepe Yerleşkesi gündelik yaşamı sürdürme noktasında uygun koşullara sahip mi?’ sorusuna hayır ve kısmen cevabını vermeleri araştırmanın önemli bir bulgusu olarak dikkat çekmektedir. Bu bulgu değerlendirildiğinde Beytepe Yerleşkesi'nin fiziksel koşullarının uygun olmaması engelli öğrencilerin diğer öğrenciler gibi rahat ve bağımsız bir hayat sürdürmelerine engel olmaktadır. Engelli olmayan öğrencilerle yapılan ankette “Engelli bireylerin Yerleşke içerisinde yaşadığı soruna tanık oldunuz mu?” sorusuna verilen cevabın yüksek oranda evet ve “Engelli bireyler için Beytepe Yerleşkesi'nin fiziksel koşullarının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevabın yüksek oranda hayır olması bu yorumu destekler niteliktedir.

Araştırmaya 8 ortopedik, 18 görme ve 1 işitme engelli öğrenci katılmıştır. Bu engelli öğrencilerle yapılan birebir görüşmeler sonucunda yaşadıkları ortak sorunlar yanında engel türüne göre de farklı sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Ortopedik engelli öğrenciler, sınıflarda uygun sıraların olmaması, rampaların az ve kullanışsız olması, merdivenlerin çok olması, yeterli sayıda engelli tuvaletinin olmaması, asansörlerin sık sık bozulması ve yeterli olmaması, ortak alanlar ve sosyal alanların engelli bireylerin

de kullanabileceği uygunlukta olmaması gibi sorunları dile getirirken, görme engelli öğrenciler kılavuz yolların eksik olması özellikle bina içlerinde olmaması, Braille alfabesi kullanımının yaygın olmaması (sınıf kapılarında, asansörlerde, ortak kullanım alanlarında..), çevre düzenlemelerinin ve trafik düzeninin olmaması gibi sorunlarının olduğunu belirtmiştir. Engelli olmayan öğrencilerle yapılan ankette yerleşkenin işitme engelli için uygun olma durumu sorulduğunda yüksek oranda evet cevabı verilmiştir. Ancak işitme engelli öğrenci sınıfların ve yerleşkenin onlara uygun olmadığını belirtmiştir. Bu iki bulgu birbirini desteklememektedir. Çünkü işitme engelli bireylerin diğer engel gruplarına göre ciddi sorunlar yaşamadığı düşünülmektedir. İşitme engelli öğrencilerin az olması onlara sunulan hizmetin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Araştırmaya katılan engelli öğrencilerin 22'si Edebiyat Fakültesi, 1'i Eğitim Fakültesi, 1'i Fen Fakültesinde, 1'i Spor Bilimleri ve Teknolojileri Yüksek Okulu, 2'si Yabancı Diller Yüksekokulunda eğitim almaktadır. Bu bulgulara baktığımızda engelli öğrencilerin çoğu Edebiyat Fakültesindedir. Bunun nedeni Edebiyat Fakültesi diğer fakültelere göre hem fiziksel açıdan hem de kaynak sağlama açısından daha uygundur. Bu yüzden Edebiyat Fakültesi dışındaki diğer fakültelerden bir bölüme yerleşen öğrenci ya ders takibi yapmamakta ya da bölüm değişikliği yapmak zorunda kalmaktadır.

Ayrıca bu araştırma bulguları engelli bireyler için üniversitenin sağladığı danışmanlık hizmetlerinin yetersiz olması ve toplulukların aktif çalışmalar yapmaması gibi anlamlı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Üniversitenin engelli birimi danışmanlık, yönlendirme öğrencilerle danışmanları arasında bağlantı sağlama gibi konularda yeterince çalışmalar yapmamaktadır. Ayrıca topluluklar kendilerini tanıtmaya, gönüllü çalışmalara teşvik gibi konularda yeterli değildir. Engelli olmayan öğrencilere sorulan "Engelli bireyler için kurulan topluluklarda haberdar mısınız?" sorusuna büyük bir çoğunluğun hayır demesi bu durumu desteklemektedir.

Bu araştırma bulguları genel olarak Beytepe Yerleşkesi'nin uygun fiziksel koşullara sahip olmadığını ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin, hocaların ve diğer çalışanların engelli öğrencilere karşı tutum ve davranışlarındaki olumsuzlukları da ortaya koymaktadır. Bu olumsuzluklar diğer bireylerin empati çerçevesinde davranışlar sergilememesinden kaynaklı sorunlardır. Ayrıca engelli bireyler acımaya dayalı bir ilişki yerine samimi bir arkadaşlığa dayalı ilişki istemektedirler.

Öneriler

Yerleşkede görme engelli öğrencileri diğer öğrenciler gibi yerleşkenin tamamını kullanabilmesi için kılavuz yolların her yere gidilebilecek şekilde artırılması gerekmektedir. Bilhassa spor salonu, İİBF, YDYO, Hukuk Fakültesine, Güzel Sanatlar Fakültesine, K Salonuna ve yurtlar bölgesinde ciddi kılavuz yol eksiği görülmektedir. Ayrıca kapalı mekânlarda da özellikle kütüphane, Edebiyat Fakültesi, amfi gibi yoğun kullanılan yapılarda da kılavuz yolların yapılması gerekmektedir. Var olan kılavuz yolların yol ayrımlarında nereye gittiğini belirten kabartma levhalar konulmalıdır.

Kapıların üzerlerine, binaların girişinde kabartma harflerle belirteçler konulmalıdır. Fakültelerde bulunan dersliklerde, amfide bulunan sınıflarda bu eksik öncelikli olarak sıkıntı yaratan yerlerdir.

Yerleşkede bulunan asansörlerin sayısının artırılması ve var olan asansörlerin bakımdan geçirilerek sık sık bozulmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Ayrıca var olan asansörlerin standartlarının engelli öğrencilerin kullanıma uygun olmadığı görülmüştür. Ses siteminin ve kabartma sayıların olmaması, asansör içinin dar ve tuşların ulaşmak için fazla yukarıda olması, bazı asansörlerde kenarlardan tutunmak için yerlerin olması ve asansör kapılarının ağır olmasının sıkıntı yaratmakta olduğu görülmüş ve yapılacak asansörlerin bu şartlara uygun şekilde yapılması ve var olanların da kullanımının kolaylaştırıcı tadilatın yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Özellikle yemekhanede, BAM'da sık kullanılmalarına rağmen asansörün olmaması sıkıntı oluşturmaktadır.

Yerleşkede bulunan merdivenlerin basamaklarının standart olmaları için genel bir tadilata gidilmeli ve eksik olanlara siyah şerit ile tırabzan yapılmalıdır. Özellikle yemekhane, kütüphane, amfi ve fakültelerin içinde bulunan merdivenlere öncelikli olarak düzenleme yapılmalıdır.

Yerleşke içinde trafik geçiş için kullanılan kısımlarda yavaşlatılmalı ve sesli uyarı sistemi konulmalıdır. Özellikle yurtlar bölgesinden City'ye çıkılan merdivenlerden karşıdan karşıya geçilmesi tehlikeli olduğundan öncelikli olarak bu kısımda gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Dar olan bina koridorlarında bulunan çiçek, saksı, biblo gibi aksesuarlar kaldırılmalı ya da duvar kenarlarına sabitlenerek koridorun kullanımını kısıtlamasının önüne geçilmelidir.

Görme engelli öğrencilerin ya da bireylerin yerleşke içinde taksi çağırarak için kullanılan düğmelere daha rahat ulaşabilmesi için belirli aralıklar ile ses çıkartması sağlanmalıdır.

Yerleşke genelinde kapıların ağır olduğu ve ortopedik engelli öğrenciler için bu durumun gündelik yerleşke yaşamlarında sıkıntı yarattığı tespit edilmiştir. Sık kullanılan kapıların otomatik açılıp kapanması, diğer kapıların ise daha hafif malzemelerden yapılan daha kullanışlı kapılarla değiştirilmesi gerekmektedir.

Yerleşkede bulunan kaldırımların dar olması, kaldırım ortasında ağaçların bulunması ve kaldırımların sonunda kullanışsız yarım rampaların bulunması yerleşke kullanımında sıkıntı yaratmaktadır. Kaldırımların genişletilmesi ve kaldırım sonlarında bulunan yarım rampaların yerine eğimleri %6-8 arasında değişen daha kullanışlı rampaların yapılması gerekmektedir.

Yerleşke genelinde rampaların kullanışsız olduğu ya da eksik olduğu görülmektedir. Yeni yapılan rampaların dahi standartlara uygun olmadığı görülmüştür. Bunun için var olan rampaların yeniden gözden geçirilmesi ve eksik olan yerlere kullanışlı rampaların yapılması gerekmektedir. Özellikler öğrenci evlerinin orada ciddi rampa eksikliği bulunmaktadır. N bloğun yanında bulunan merdivenler sebebi ile araç yolu kullanılması gerekmektedir. City’de tekerlekli sandalyeli bireylerin kullanması için var olan rampanın kullanımı imkânsızdır, bu rampanın bir an önce kullanılabilir hale getirilmesi gerekmektedir. Edebiyat Fakültesinin yanında bulunan Nacho Cafe’ye çıkılan yol tekerlekli sandalyeli bireyler için uygun değildir. Eğimi daha kullanışlı rampa eklenmelidir. Amfi içinde kantine gitmek için merdivenlerde rampa yoktur. Kütüphaneye inen merdivenlerin yanında rampanın olmaması, yeşil vadiyi kullanmak için dik merdivenlerin yanında alternatifin olmaması öncelikli olarak dikkat çeken rampa eksiklikleridir. Buradaki eksikliklerin bir an önce tamamlanması gerekmektedir.

Görme engellilerin ders notlarında ulaşma noktasında sıkıntı yaşamlarına daha düzenli ve kurallara bağlı bir sistem geliştirilmelidir. Ders esnasında onlara eşlik eden burslu öğrenciler tarafında düzenli olarak notların alınması ve bilgisayara geçirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca kitapların taranması noktasında kütüphanede daha sistemli, devamlılığı sağlayan ve taleplere cevap verebilecek sayıda bir ekip oluşturulmalıdır. Tüm bunları bir yönetmelik ile güvence altına alınarak devamlılığı ve tabii sağlanmalıdır.

Görme engelli öğrencilerin sınav sistemi bir yönetmeli ile bir kuralla bağlanmalıdır. Öğrencilerin sınav öncesi yaşadıkları belirsizlik çözüme kavuşturulmalıdır.

Yerleşke de bulunan sportif faaliyetlerden engelli öğrencilerin de yararlanabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Özellikler spor salonuna gidilen yolun görme ve ortopedik engelli öğrenciler için yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Kütüphane de bulunan sesli kitapların artırılması gerekmektedir. Bunun için gönüllülük esaslı bir kampanya başlatılmalıdır ve belirli tarihler içinde kütüphanede bulunan birçok kitabın sesli kitaplar olarak görme engeli öğrencilere ulaşması sağlanmalıdır.

Yerleşke içine giren otobüslerin bazılarında ses sistemi çalışmamaktadır. Ayrıca okul servislerinde de ses sistemi yoktur. Servislere ses sisteminin konulması gerekmektedir. Ayrıca yerleşkeye giren otobüslerde ses sisteminin çalıştırılması sağlanmalıdır.

Yerleşkede bulunan otomatların üzerlerinde kabartma alfabeli liste olmalıdır. Bunu için yerleşkede bulunan tüm otomatlarda düzenleme yapılmalıdır. Ayrıca yemekhanede sesli menü olmalı ve kafelerdeki menülerde kabartma yazılar eklenmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Yerleşkede Beycafe⁴'ye inen merdivenlerin yan tarafında yüksek ve kenarında korkuluk olmayan bir kısım var. Kılavuz yollarında burada bulunmamasından dolayı görme engelli öğrenciler için tehlike oluşturmaktadır. Kenarına korkuluk yapılması gerekmektedir ve kılavuz yolların yine bu kısımda da eklenmesi gerekmektedir. Ayrıca Beycafe'ye giden rampanın kesinlikle uygun olmadığı ve bu rampanın düzeltilmesi gerektiği görülmüştür.

Yerleşke de bulunan ATM'lerin sesli ve ortopedik engellilerin de kullanabileceği şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Görme engelli öğrencilerin Osmanlıca derslerini alabilmeleri için bir düzenleme yapılmalıdır. Bunun için Boğaziçi Üniversitesi örnek alınabilir.

Kütüphanede engelli çalışma odası daha büyük ve ferah bir oda ile değiştirilmelidir. Ayrıca kütüphanede kılavuz yolların öncelikli olarak engelli çalışma odasına ve tuvaletlere kadar ulaşması sağlanmalıdır.

---

⁴ Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi içinde yer alan bir kafeterya.

Yerleşke içinde araçların düzensiz park etmemesi için caydırıcı cezalar uygulanmalıdır. Kılavuz yollara ve rampa önlerinde park eden araçlara ceza uygulaması başlatılmalıdır. Özellikle yurtlar bölgesinde bulunan Şok Market'in önünde BAM'a geçilen yerde sürekli araçların olması tekerlekli sandalyeli öğrencilerin araç yolunu dolanmasını zorunlu kılmaktadır. Genellikle BAM'ın üst tarafından geçilen kısımda da araçların park ettiği görülmektedir.

Geceleri az gören öğrencilerin için yerleşkedeki ışıklandırmaların yetersiz olması sıkıntı oluşturmaktadır. Yerleşke ışıklandırmalarının artırılması gerekmektedir.

Yurtlar gölgesine gidilirken trafiği düzenlemek için kapanlar konulmuştur fakat bu kapanlar görme ve ortopedik engelli öğrenciler için sıkıntı oluşturmaktadır. Daha farklı bir çözüm bulunmalıdır ya da engelli öğrenciler için kullanabilecekleri yol oluşturulmalıdır.

Beytepe Yerleşkesinin geniş bir alana kurulmuş olması fakülteler ve kullanım alanları arasındaki mesafenin uzak olmasına sebep olmaktadır. Engelli öğrencilerin yerleşke içinde ulaşımını olumsuz etkileyen bu durumu ortadan kaldırmak için yerleşke içinde ringlerin düzenli saatlerde yerleşkede ulaşımı sağlaması gerekmektedir. Ayrıca bu araçların akşam saatlerinde de yerleşkede ulaşımı sağlamaya devam etmesi sağlanmalıdır.

Yerleşkenin her alanında engelli tuvaleti eksikliği vardır. Var olan tuvaletlerinde bir bölümü amacı dışında kullanılmaktadır. Ayrıca engelli tuvaletlerde ciddi hijyen eksikliği görülmüştür. Tuvaletlerin sayısının artırılması ve temizliğinin daha dikkatli takip edilmesi için düzenlemelere gidilmelidir.

Yurtlardan yukarı çıkılmak için kullanılan yürüyen merdivenler çok sık bozulmaktadır. Bakımının bir an önce yapılıp sürekli bozulmasının önüne geçilmelidir.

Yerleşke içinde yolların bozuk olması ortopedik engelli öğrenciler için tehlike yaratmaktadır. Bir an önce bozulan yolların düzeltilmesi gerekmektedir.

Marketlerin içi engelli öğrenciler için uygun standartlara sahip değildir. Yerleşke de bulunan bu tür yerlerin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Amfide ders alan engelli öğrencilerin tamamı dersliklerde sıkıntı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sıkıntıyı çözmek için amfide bulunan dersliklerin ön sıralarının engelli öğrencilere ayrılması ve bu sıraların engelli öğrencilerin kullanabilecekleri standartları

sağlaması için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Ayrıca amfi içinin daha fazla aydınlatılması için fazladan ışıklandırmalar eklenmelidir.

Bütün bilgisayar laboratuvarlarında bilgisayarlardan birine jaws programı konulmalıdır.

Yerleşke içinde bulunan bütün sınıflarda masaların engelli öğrencilerin de kullanabilecekleri standartlara getirilmesi sağlanmalıdır.

Eğitim Fakültesinden yemekhaneye geçilmesi için otoparktan geçip merdiven çıkılması gerekiyor fakat bu kısımda kılavuz yol olmadığı için en acil şekilde kılavuz yolun eklenmesi gerekmektedir.

Yemekhanelerde engelli öğrencilerin kendi yemeklerini alabilecekleri sistemin sağlanması gerekmektedir.

Yerleşke bulunan diğer öğrencilerin engellilik hakkında bilinçlendirilmesi için toplulukların ve üniversitenin çalışmalarını yoğunlaştırılmalıdır.

Yerleşkede bulunan yeşil vadiye ulaşımını kolaylaştırmak için merdivenlerin yeniden bakıma alınması gerekiyor. Ayrıca merdivenlerin yanına alternatif olarak kıvrımlı yol yapılmalıdır. Günün belirli saatlerinde piknik alanına giden servislerin konulması yine ulaşımı kolaylaştırıcı çözümlerden biridir.

Tüm öğrencilere örnek olması açısından üniversiteye sanatla ya da sporla uğraşan tanınmış engelli bireyler getirilerek onların deneyimlerini öğrencilere paylaşmalarına fırsat tanınmalıdır.

Engelli öğrencileri ve okuldaki diğer öğrencileri bir araya getirilebileceği aktiviteler düzenlenmelidir.

Oldukça uzun süren bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular ve sunmuş olduğumuz önerilerin engelli öğrencilerin sorunlarının en kısa sürede anlaşılıp Beytepe Yerleşkesindeki fiziksel düzenlemelerin standartlara uygun olarak yapılmasında ve yerleşkedeki engelsiz öğrencilerin engelli bireylerle ilgili farkındalık düzeylerinin artmasında yol gösterici olmasını umuyoruz.

KAYNAKÇA

Atıcı, İ. (2007). Fiziksel Engelliler ve Kentsel Mekanın Kullanımı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şerife Bahadır, Emine Dinçer, Esra Öner, Ayşe Özkaya, Özlem Öztekin

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (2016). Engelli ve Yaşlı Bireylere İlişkin İstatistikî Bilgiler, Erişim: <http://eyh.aile.gov.tr/data/551169ab369dc57100ffbf13/B%C3%BClten-Nisan2016.pdf>, 27.02.2016.

TÜİK, (2015). Dünya Nüfus Günü 2015, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18617>, Erişim Tarihi: 27.02.2016.